

O prijavi gospodarske djelatnosti kao činjenici bitnoj za oporezivanje

Davor Vašiček*

U prošlom broju našega časopisa, sukladno tadašnjim spoznajama, obradili smo temu „Obveza samostalne prijave gospodarske djelatnosti“ koja se u posljednje vrijeme u praksi nametnula kao vrlo aktualna. Tome su doprinjeli tiskani i elektronički mediji koji su izravno prenosili „poruke“ iz Ministarstva financija o „uvođenju reda i fiskalne discipline“ u neprofitni sektor, te o 31. ožujku 2015. kao datumu nakon kojega će se nepridržavanje zakonskih odredbi o prijavi i oporezivanju gospodarskih djelatnosti početi i sankcionirati. Pozdravljamo svako uvođenje reda u državi, pa tako i ovo. U svemu navedenom ipak je izostalo malo sustavnosti i pragmatične pomoći potencijalnim poreznim obveznicima. Stječe se dojam da je većini njih koji žele i nastoje raditi ispravno, ali si isto tako ne žele stvarati obilje novog administrativnog posla, ako to zaista nije nužno, potrebno dati konkretnu službenu uputu od Porezne uprave, jer se ovdje ne radi o izravnoj primjeni neke precizne zakonske odredbe, nego o kompleksnijem pitanju budućeg poreznog statusa s dugoročnijim posljedicama. Tome svjedoče brojni upiti proračunskih i neprofitnih „uznemirenih“ subjekata koji, uz svoje temeljne djelatnosti, u manjoj mjeri i/ili povremeno ostvaruju i određene tzv. vlastite prihode djelatnostima koje bi se, više ili manje, po svojim karakteristikama i načinu stjecanja na „općem“ ili „specifičnom“ tržištu mogle smatrati gospodarskima. U nastavku, uz rekapitulaciju ove nove obveze, pokušavamo napraviti korak naprijed k relaksaciji ovoga pitanja.

1. Obveza prijave gospodarske djelatnosti

Kao što je poznato, izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit (NN, br. 177/04, 90/05, 57/06, 146/08, 80/10, 22/12, 143/14) i Pravilniku o porez na dobit (NN, br. 95/05, 133/07, 156/08, 146/09, 123/10, 137/11, 61/12, 146/11, 160/13, 12/14, 157/14) uvedena je obveza samostalnog prijavljivanja početka obavljanja određene gospodarske djelatnosti Poreznoj upravi, ako osobe koje načelno nisu obveznici poreza na dobit obavljaju neku gospodarsku djelatnost.

Člankom 2., stavkom 1. Zakona o porezu na dobit propisano je da je obveznik poreza na dobit trgovačko društvo i druga pravna i fizička osoba rezident Republike Hrvatske, koja gospodarsku djelatnost obavlja samostalno, trajno i radi ostvarivanja dobiti, dohotka ili prihoda ili drugih gospodarski procjenjivih koristi. U istom članku (st. 5. i 6.) navedene su osobe koje nisu obveznici poreza na dobit **osim ako obavljaju gospodarsku djelatnost¹, a neoporezivanje te djelatnosti**

bi dovelo do neopravdanih povlastica na tržištu. To su: tijela državne uprave, tijela područne (regionalne) samouprave, tijela lokalne samouprave i Hrvatska narodna banka, državne ustanove, ustanove jedinica područne (regionalne) samouprave, ustanove jedinica lokalne samouprave, državni zavodi, vjerske zajednice, političke stranke, sindikati, komore, udruge, umjetničke udruge, dobrovoljna vatrogasna društva, zajednice tehničke kulture, turističke zajednice, sportski klubovi, sportska društva i savezi, zaklade i fundacije.

Ipak, ako prihode stječu razmjennom dobara i usluga na tržištu, smatra se da obavljaju djelatnost na način i uz uvjete po kojima tu djelatnost obavljaju i poduzetnici koji su osnovani radi stjecanja dobiti (samostalno, trajno i radi ostvarivanja dobiti ili drugih gospodarstveno procjenjivih koristi). Prethodno navedeni subjekti, ako obavljaju gospodarstvenu djelatnost, a neoporezivanje te djelatnosti dovelo bi do stjecanja neopravdanih povlastica na tržištu, **postaju potencijalni obveznicima poreza na dobit. Do konca 2014. godine uključivanje u sustav poreza na dobit temeljilo se na izdavanju rješenja od porezne uprave, a na inicijativu same Porezne uprave, poreznog obveznika ili druge zainteresirane strane.** U tom smislu,

zanimanja te obrtničke djelatnosti. Cf. <http://struna.ihji.hr/naziv/gospodarska-djelatnost/23123/>

* Prof. dr. sc. Davor Vašiček, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci.

¹ Prema Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje, gospodarska djelatnost je djelatnost koja podrazumijeva proizvodnju neke robe ili pružanje neke usluge, a obuhvaćena je odredbama prava unutarnjega tržišta EU-a ako se zakonito i za naknadu obavlja u nekoj državi članici. Primjeri gospodarskih djelatnosti obuhvaćenih odredbama prava unutarnjega tržišta EU-a su: djelatnosti industrijske naravi, djelatnosti komercijalne naravi, djelatnosti slobodnih

u Zakonu o porezu na dobit je promijenjena odredba koja se odnosi na sve subjekte, koji u određenom trenutku počinju obavljati, ili već obavljaju, neku gospodarsku djelatnost zbog koje bi neoporezivanjem te djelatnosti stekle neopravdane povlastice na tržištu.

Zakonom je utvrđena odgovornost svake načelno neprofitne udruge ili druge organizacije koje je, zbog svoje općekorisne svrhe ili bitne funkcije koju obavlja, oslobođena od obveze plaćanja poreza na dobit, ako proširi svoj obim poslovanja na druge djelatnosti u odnosu na one zbog kojih je osnovana, da početak obavljanja te gospodarske djelatnosti u roku od osam dana prijavi i Poreznoj upravi.

U članku 6. Pravilnika o porezu na dobit ovo pitanje uređeno:

(1) U postupku utvrđivanja obavljanja gospodarske djelatnosti osoba iz članka 2., stavka 5. i 6. Zakona, a čije bi neoporezivanje dovelo do stjecanja neopravdanih povlastica na tržištu potrebno je utvrditi obavlja li se ta djelatnost samostalno, trajno i radi ostvarivanja dobiti ili drugih gospodarstveno procjenjivih koristi. Neovisno o tome ima li određena osoba u svojim aktivnostima o osnivanju, za cilj ostvarivanje dobiti ili samo prihoda radi financiranja svoje djelatnosti, a prihode stječe razmjenom dobara i usluga na tržištu, smatra se da ona obavlja djelatnost na način i uz uvjete po kojima tu djelatnost obavljaju i poduzetnici, koji su osnovani radi stjecanja dobiti.

(2) Ako osobe iz članka 2. stavka 5. i 6. Zakona ne prijave početak obavljanja gospodarske djelatnosti, nadležna ispostava Porezne uprave rješenjem će, sukladno članku 2., stavak 7. Zakona, utvrditi obvezu plaćanja poreza na dobit za tu djelatnost u slučajevima kada prema stavku 1. ovoga članka utvrdi da bi neoporezivanje te djelatnosti dovelo do stjecanja neopravdanih povlastica na tržištu.

2. Postupak prijave gospodarske djelatnosti kao činjenice bitne za oporezivanje

Kako bi se izbjegla porezno-pravna nesigurnost brojnih neprofitnih, a naročito proračunskih pravnih osoba koji sporadično ostvaruju tzv. vlastite prihode na tržištu, ali ih zbog opsega ili povremenosti ne smatraju sustavnom gospodarskom djelatnošću, te se ne smatraju obveznicima prijaviti gospodarsku djelatnost poreznoj upravi preporučamo da se u kontekstu izmijenjene odredbe Zakona o porezu na dobit primijene odredbe članka 58. Općeg poreznog zakona (NN, br. 147/08, 18/11, 78/12, 136/12 i **73/13**). Prema njima, porezni obveznik dužan je prijaviti sve činjenice bitne za utvrđivanje njegove porezne obveze, a

naročito osnutak, premještaj i prestanak trgovačkog društva, radionice ili stalne poslovne jedinice ili **početak obavljanja gospodarske djelatnosti**, odnosno promjenu prebivališta ili uobičajenog boravišta, i druge činjenice, čije je prijavljivanje propisano posebnim zakonom.

U kontekstu primjene navedene odredbe relevantna je primjena **Pravilnika o postupanju u dobroj vjeri sudionika porezno-pravnog odnosa, gospodarskoj cjelini te obrascima prijave činjenica za koje postoji obveza prijavljivanja i izjave o izvorima stjecanja imovine (NN, br. 59/09)**. Pravilnikom su definirani i obrasci koje popunjene treba predložiti u vezi s prijavom činjenica bitnih za oporezivanje Poreznoj upravi. Obrazac, sukladno Zakonu treba popuniti odmah po nastanku neke od činjenica za koje je propisana obveza podnošenja ili ako to zatraži Porezna uprava. S obzirom na to da je izmjenom Zakona o porezu na dobit *de facto* izmijenjen postupak uključivanja u sustav poreza na dobit, nameće se zaključak da je činjenice obavljanja gospodarske djelatnosti samostalno potrebno prijaviti.

Navedeni Pravilnik između ostaloga pojašnjava da su pravne i fizičke osobe koje obavljaju registriranu djelatnost obvezne Poreznoj upravi dostaviti obrazac **Prijava činjenica bitnih za oporezivanje**. Na obrascu **Prijava činjenica bitnih za oporezivanje** porezni obveznik dužan je prijaviti:

- osnutak i prestanak trgovačkog društva, osnutak, premještaj i prestanak radionice ili stalne poslovne jedinice
- **početak i prestanak obavljanja gospodarske djelatnosti**
- promjenu prebivališta ili uobičajenog boravišta

- kad izravno ili neizravno stječe više od 50 % udjela ili većinskih članskih prava u tuzemnom ili inozemnom trgovačkom društvu
- trgovačko društvo nad kojim je druga osoba izravno ili neizravno stekla više od 50 % udjela ili većinska članska prava i
- druge činjenice koje mogu biti od utjecaja za obračun, utvrđivanje ili naplatu poreza.

Oblik i sadržaj obrasca Prijave činjenica bitnih za oporezivanje sastavni je dio Pravilnika, a raspoloživ je na internetskoj stranici Porezne uprave: http://www.porezna-uprava.hr/HR_obrasci/Documents/POREZNI%20POSTUPAK/Prijava.pdf

Skraćeni sadržaj obrasca prikazujemo u nastavku:

Obrazac

Prijava činjenica bitnih za oporezivanje

Prijava činjenica bitnih za oporezivanje	
1. Opći podaci	
Ime	Prezime
Spol	Porezni broj
Datum rođenja	Mjesto rođenja
Prebivalište (država, mjesto, ulica, kućni broj)	Uobičajeno boravište (država, mjesto, ulica, kućni broj)
Naziv	
Sjedište (država, mjesto, ulica i kućni broj)	
Pravna osnova na kojoj se temelji upis sjedišta	
Porezni broj	
MBS / Broj upisa u nadležni registar	
2. Podaci o promjeni prebivališta / uobičajenog boravišta	
Dosadašnje prebivalište (država, mjesto, ulica, kućni broj)	
Dosadašnje uobičajeno boravište (država, mjesto, ulica, kućni broj)	
3. Podaci o promjeni sjedišta	
Dosadašnje sjedište (država, mjesto, ulica, kućni broj)	
4. Podaci o osnutku i prestanku trgovačkog društva, osnutku, premještanju i prestanku radionice ili stalne poslovne jedinice, početku i prestanku obavljanja gospodarske djelatnosti (nepotrebno precrtati)	
Datum osnutka	
Država i mjesto upisa osnutka u nadležni registar, naziv tijela kod kojeg se vodi registar	
Datum prestanka postojanja	
Država i mjesto upisa prestanka postojanja u nadležni registar, naziv tijela kod kojeg se vodi registar	
Datum premještanja	
Stara adresa sjedišta (država, mjesto, ulica, kućni broj)	
Nova adresa sjedišta (država, mjesto, ulica, kućni broj)	
Datum početka obavljanja gospodarske djelatnosti	
Datum prestanka obavljanja gospodarske djelatnosti	

7. Druge činjenice koje mogu biti od utjecaja za obračun, utvrđivanje ili naplatu poreza (npr. podaci o osobi ovlaštenoj za vođenje poslovnih knjiga i drugo)

8. Napomene podnositelja Prijave

9. Popis priloženih isprava

10. Mjesto, dan, mjesec i godina podnošenja Prijave

11. Potpis i pečat podnositelja Prijave

Obrazac sadrži i upute o njegovu popunjavanju.

3. Prilozi uz prijavu podataka

Kada se radi o prvoj prijavi obveznika, **prijavu trebaju potkrijepiti i određeni dokumenti** (originali na uvid i/ili preslike) kojima se dokazuju navodi ili su relevantni za porezni status i postupanje. To bi mogli biti: rješenje nadležnog tijela državne uprave o upisu u odgovarajući registar, obavijest o razvrstavanju djelatnost Državnog zavoda za statistiku, ugovor s poslovnom bankom o otvaranju žiroračuna, potpisni kartoni kod banke, dokaz o pravnoj osnovi sjedišta (ugovor, ZK izvadak), podaci o načinu vođenja poslovnih knjiga i sl. Konkretna formalna zahtjeva Porezna uprava će vjerovatno izraziti tijekom samog procesa razmatranja prijave.

Posebno se bitnim čini Poreznoj Upravi dostaviti vjerodostojan pregled djelatnosti koje se obavljaju, te ostvarenih prihoda i s njima ostvarenih rashoda od gospodarske djelatnosti u prethodnom/im razdoblj(u)ima. Zbog cjelovitijeg uvida u razmjere ostvarivanja *vlastitih* prihoda u odnosu na ukupno poslovanje, smatramo korisnim predložiti i temeljne financijske izvještaje sastavljene prema propisima o računovodstvu (proračuna ili neprofitnih organizacija), kao i obrasce PDV-K (za obveznike PDV-a) za posljednje 2 – 3 godine.

Napominjemo da su pojedini Područni uredi Porezne uprave kreirali i vlastiti obrazac (OP) kojim se PU izravno obraća pojedinim neprofitnim organizacijama s pozivom na prijavu relevantnih podataka. Upućujemo čitatelje da od svoje PU zatraže ovaj obrazac koji je znatno sadržajnije i konkretniji.

Samo formalno uključivanje subjekata u sustav oporezivanja dobiti od Porezne uprave trebao bi se suštinski temeljiti upravo na prethodno navedenim činjenicama o karakteru i razmjeru ostvarivanja prihoda na tržištu i s njima povezanih izravnih i neizravnih rashoda.
